

Ermənistan-Azərbaycan, ərəzilərini işğaldan azad olunması haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

№ 55 (2236) 27 may 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

(əvvəli ötən saylarımızda)

Mənə həyat dərsi öyrədən çox savadlı, dünya hadisələrini dərinləndirən bilən Məşədi Məhərrəm biz cavanları başına yığıb deyirdi:

"Mən sizi ayıq-sayıq olmağa çağırıram, əzizlərim! Ermənilərə bel bağlamayın. Onlar çox hiyləgər, xain, paxıl, çörəyi dizinin üstə anadan gəlmə bütün türk dünyasına qənim kəsən, çatı kəsən bir millətdir. Sonra da deyirdi ki, ermənilər burda gizli "Spitak" məktəbi açıblar. Onlar 4-5 yaşında olan erməni uşaqlarını o məktəbdə hazırlayırlar. Bizim dilimizi, dinimizi, Qurani Kərimin surələrini, ayələrini, adət-ənənələrimizi onlara mükəmməl öyrədirlər. Bizə qarşı nifrət hissələrini aşılayır, türklərdən intiqam almaq yollarını öyrədirlər. 14 yaş tamam olan uşaqlardan birinin valideynlərini doğrayır, onlara göstərib deyirdilər--Baxın, görün türklər nə ediblər?"

Bünyat kişi onu da yana yana deyirdi ki:

"Düşməne inanan özünə düşməndir".

-Şura hökuməti gələndən sonra Azərbaycanda vəzifə tutan X.Qırqıryan, S.Markaryan, Ayvazyan, Mirzoyan "Spitak" məktəbinin yetirmələridir. Onların Azərbaycanlılara tutduqları divan tarixin arxivlərindən silinməyib!

1963-cü ildə N.S.Xruşşovun Ermənistan rəsmi səfərindən əvvəl Mikoyan İrəvana, ordan da Sisiyana gəlmişdi. O, Sisyanbananı, Naxçıvandan çıxarıb üç dəfə uzağa, Arazdöyənə saldırmaq tapşırığını verdi və ciddi tələb etdi ki, bütün tikinti materialları erməni kəndlərindən keçməlidir. Onun bu planının nələrdən xəbər verdiyini bilmək çətin deyildi. Ermənilər Göher Qasparyanın vasitəsiylə Xruşşovu ələ ala bildilər. Əvvəlcədən təyib edilmiş yalançı sənədlərə imza atdıra bildilər. 48.5 km-lik yeraltı su çəkmək üçün 61 milyon manat (rubl) əldə etdilər. Onlar Xruşşovu aldatdılar ki, guya Sevan (Göyçə) gölünün suyu azalır və Arpa çaydan ora əlavə su gətirmək lazımdır. O vaxt bu hadisəni eşidən Qazaxıstan rəhbərliyi 16 km yeraltı su çəkmək üçün Xruşşovdan 16 milyon vəsait istəmişdir. Xruşşov onun xahişini rədd etmişdir. Bu vaxt Qazaxıstan katibi demişdir: Bəs Ermənistan bu qədər vəsaiti niyə ayırırdınız? Xruşşov təəccüblənmişdi.

"Kakoy durak eto podpisal?"

1963-cü ildə Ermənistan bir qazıntı "aşkarladılar". Adını "Erebuni" qoydular. Guya 2750 il bundan əvvəl ermənilər yaşayıblar. Bütün əşyaların üstündə "Ere-

Erməni yalanları dirəndi daşa

(Bizim çoxlarımızın bilmədikləri)

buni" yazdılar. O vaxt Lenin meydanında 2750 düyməli fantan fəvvarə verdi. Yaxşı ki, Unesco bu saxtılığı dəstəkləmədi, işfə etdi.

Ermənistan azərbaycanlı ziyalıların, alimlərin artmasını görəndə daşnaq lideri Mikoyan çox narahət olurdu. Xaçatur Aboyan adına İrəvan Pedaqoji İnstitutunun müxtəlif fakültələrini tarix, coğrafiya, fizika, kimya, biologiyaya ixtisas etdilər. Azərbaycan dili və ədəbiyyat, riyaziyyat fakültələrini saxladılar. 1930-cu ildən 1956-cı ilə qədər burada yetişən kadrlar işsiz qalıb pərə-n-pərə düşdülər. Bütün kadrlar ermənilərlə əvəz olundu. Bax mədəniyyətimizə vurulan ən ağır zərbələrdən biri də bu idi. Ömrünün 45 ilini siyasi bürodə üzv olan Mikoyanın bəzən tədbirləri baş tutmasa da ruhdan düşmüşdü, yeni meqamlar gözləyirdi. Burda deyiblər ki, it itliyin-dən əl çəksə də, sümsüklüyündən əl çəkməz!

1963-cü ildə Mikoyanın hazırladığı qərar layihəsi, Dağlıq Qarabağın Ermənistanın tərkibinə verilməsi təklifi MK-nin rəy-sət heyətində müzakirə olunmalıydı. Həmin müzakirədə Azərbaycanı təmsil edən M.Hacıyevin tarixi faktlarla çıxışından sonra Xruşşov həmin qərar layihəsini kənara atdı. Mikoyanın arzusunu gözdə qoydu. Aradan bir il keçməsinə baxmayaraq 1964-cü ildə Mikoyan bu təklifi yenidən dövlət başçısına verəndə Xruşşov cavab olaraq demişdir:

"Dağlıq Qarabağ ermənilərin bir sutka ərzində Ermənistanı köçürmələrini təmin etmək üçün 12 min hərbi yük maşınlarının hazırlanmasına sərəncam verməyə hazırım". Çox təəssüf ki, Xruşşov dediyini eləmədi.

1964-cü ilin əvvəllərində Ermənistan SSR-nin birinci katibi Zarubyan bir iclasda demişdir.

"Son dəfə Xarici İşlər naziri Qromukonun yanında oldum. O, "soyqırım" 50 illiyini keçirilməsinə bir növ razılıq verdi. Ciddi hazırlaşmaq lazımdır. Həm də ciddi tapşırıq ki, 1965-ci ilin aprel ayının 15-dən 30-na kimi ermənilərlə azərbay-

canlılar (türklər) bir yerdə işləməsinlər və ermənilərin gözüne görünməsinlər. Sonra əlavə etdi ki, erməni xalqının xilaskarı, Türkiyədə erməni soyqırımının hayıfıncısı olan A.T.Ozanyanın 100 illik yubileyinin də yüksək səviyyədə qeyd etməliyik. Zarubyanın məlumatında bir neçə gün sonra akademik Nersesyanın "ermənilərin hayıfıncılığı" adlı məqaləsi "Sovet Ermənistanı" qəzetində dərc edildi. Daşnaq Androniq Ozanyanın türklərə qarşı avarsızlığı, ermənilərin hayıfıncısı kimi geniş işıqlandırıldı. Ermənilər bütün qənşər yerlərdə, təpələrin döşündə 50 yazdılar. Andronik Torasovçin İrəvanda, Sisiyanda və bizim Daşkəsən rayonunun Bayan kəndində heykəlini qoydular. Artıq vəziyyət gərginləşirdi. Biz rayona gedəndə erməni uşaqları "tork yeqab" deyib bizi daşa basdırdılar, təhqiredici sözlər deyirdilər. Özbaşınalığı getdikcə artırdı. Sisiyana bazarına Naxçıvan MR-nın rayonlarından, kəndlərdən meyvə-tərəvəz gətirir, ucuz qiymətə satırdılar. Erməni uşaqları artıq vəhşilik edirdilər. Azərbaycanlılara söz atır, sataşır təhqir edici sözlər deyirdilər. Bazarı gətirilən mallardan alır, pulunu vermirdilər. Dinənin meyvə-tərəvəzini yerə töküblər ayaqlayırdılar. Bazarda gəzən milis (polis) işçiləri özlərini görməməzliyə vururdular. Artıq qulağımız xoşagəlməz sözlər eş-

irdik. Azərbaycanlı kəndlərində şuluqluq salırdı erməni uşaqları. Ot tayalarını yandırır, mal-heyvanlarını yığıb aparırdılar.

1964-cü ilin axırları idi. Eşitdim ki Sisiyana avtovağzalında şair Rəhim Əliyevi döyüblər, oğlu Anar Əliyevin sağ gözünü bıçaqlayıblar. 56-illik pedaqoji stajı olan Ağaqulu Nəcəfovun mağazada möhkəm döyüblər. Qarabağ bi-

zimidir deyən sürücü Asif Abdullayevi ölümcül hala salmışdılar. On gün ağzına horra tökdülər, şikayətə baxan olmadı. Dedilər ermənilərə böhtan atırsınız. 1965-ci ilin Novruz bayramını haram elədilər. Şəki kəndində güllə atıb bir erməni uşağını öldürdülər. Günahı Fikrət Yolçuyevin boyuna qoyub 10 il iş kəsdilər. Həmin vaxt mart ayında İrəvanda tarix elmləri namizədi, alim Əli Əliyevi öldürdülər. 1965-ci ilin 24 apreli matəm günü elan etdilər. Həmin gün dağlar rayonun mərkəzində yaxşı yeyib-içəndən sonra qərara gəlirlər ki, bu gün türk öldürməliyik. Onlar 15 nəfər bir yükmaşınına minirlər, bizim kəndə çatanda yolun kənarında işləyən adamları görürlər. Uşaqlardan biri özünü maşından atır, başı asfalta deyir bölünür və ölür, uşaqlar onun leşini götürüb geri qayıdırlar.

1966-cı ildə Stepanakertdə (Xankəndi) çıxan "Sovetaqan Qarabağ" qəzetinin redaktoru Arkadi Gulibeykanın rəhbərliyi altında gizli vərəqlər buraxılmışdı. Həmin vərəqlərdə Ağrı dağının şəkili verilmiş şəkili altında yazılmışdır.

Erməni xalqı, vaxtdır oyan Torpaqlarına sahib ol!

Rədd olsun türklər (yazı erməni dilində idi)

O gizli vərəqəni oxuyanda məni gülmək tuturdu. Bunların başı xarab olub nə-

dir? SOV İKP ölüb ki, onlar belə özbaşınalığa edirlər? Vərəqləri cırıb atırdım. Sən dəmə uşaqlar gələcəkdə törətdəkləri faciələrin təməlini qoyurmuşlar. Yadımdadır 1966-cı ildə Sisiyandan Ağdama hüçür yerinə getmişdim. Hüçür sahibi Məmməd Abdullayev bizə danışdı ki, Qaradağlı kolxozunda ferma müdürü işləyən Zaven Manukyan Hamlet Qriqoryandan onun yerinə müdür keçməsindən şübhələnir. Ona görə də o, qisas almaq və onun başını qatmaq üçün özünün yaxın adamlarından Çoban Baqrat Arturyanı göndərüb kəndə Hamletin 12 yaşlı oğlu Suren Qriqoryanı aradan götürməyi tapşırır. Baqrat da tapşırığı layiqincə yerinə yetirir. O, uşağı boğub öldürür, sonra başına yüzlük mismar çalır, gəcə gətirib meyiti atır Kropatkın kənd məktəbinin direktoru Ərşad Daşdəmir oğlu Məmmədovun heyətinə. İstintaq apararaq erməni müstəntiqləri günahı Ərşad müəllimin üstünə yıxırlar. Xocavənd rayon prokuroru Akop Akopyan heç bir əsas olmadan, gumanlara görə üç nəfər azərbaycanlı Ərşad Məmmədovu, Tağiyev Tevon Nəbi oğlunu, həmin kolxozda sürücü işləyən Zöhrab adlı oğlanı həbs edirlər. Ermənilərin tələbi ilə məhkəmənin qərarı "Yay teatrında" oxunur. Qərar oxunub qurtarmış erməni faşistləri hücum edib hər üç azərbaycanlıyı öldürür, benzini töküblər yandırır. Sonra orda cinayət işi açılır, 11 nəfər erməni həbs edirlər. Cinayətkarlar sonra məlum olsa da, artıq bizim soydaşlarımıza olan olmuşdur.

1967-ci ildə arıcılıqla məşğul idim. Pətəkləri işıqlıdağın ətəyində Balabəyçuxurunda qoymuşdum. Mənim qonşuluğunda Gorus rayon sakini Vahan Mardirosyan arı pətəklərini "Qırxaçlıçuxur"da yerləşdirmişdi. Bir gün onun əlində bir qara üzül kitab gördüm. Maraqlandım, Ondən soruşdum, Vahan kerri (dayı) bu nə kitabdır belə oxuyursan? O cavab verdi ki hin badmut-yunda (qədim tarixdi) Burda yazılıb ki, 1300 il bundan əvvəl burda 700 evli Çin-qıllı kəndi olub. Şükürbəyliyə həftə bazar olub. Bütün elat camaatı, tərəkmələr burda bazarlıq edirmişlər. Ara, bazar dedim

yadıma düşdü. Bu kitabda yazılıb ki Bakıda Ermənəkənd, Ermənəkənd bazarı var. Sən oranı görmüsən? Mən cavab verdim ki tələbə vaxtı orda kirayədə qalmışam. Sonra Vahan kişi məni suala tutdu. Bakının orta göbəyində o kəndi kim salıb, bilirsən? Onların hamısı burda yazılıb.

1910-cu ildə Çar hökuməti Bakıda neft sənayesini inkişaf etdirmək üçün orda bir bank açır, Orda bir milyon manat (rubl) kredit vermək qərara alınır. Banka müdür Serop Parsadaryan təyin edilir, burda yazılıb ki, o erməniləri çox sevirmiş. Ona görə də kredit verilənlərin 90% ermənilər olub. Serop bir milyon əvəzinə üç milyon manat kredit buraxıb. 2 dəfə artıq dövlət vəsaitini ermənilərə payladığı üçün məhkəməyə verilir. Məhkəmənin gedişində onu ağır cəza gözləyər. Ona sual verirlər, məhkəmədən nə xahiş edirsiniz? O cavab verir:

Mənim cəzamnı azaldılmasına heç bir xahişim yoxdur. Ancaq xahiş edirəm ki, mənim şəxsi işimdə onu qeyd edəsiniz ki, Serop ixtiyarında olan dövlət pulunu bilib-bilə öz mülkiyyəti olan erməni qardaşlarına paylamışdır. Yazın ki millətinin yolunda ən ağır cəza çəkmək Seropa xoşdur. Biz azərbaycanlılar 1990-cı ilə qədər Ermənəkənd bazarını dilimizdə əzbər etmişdik. Amma onun yaranma tarixi ilə maraqlanmamışdıq...

1969-cu ilin iyunundan ermənilərin dili girdi qarnına, hənərləri çıxma-dı. Azərbaycanda rəhbərliyə Heydər Əlirza oğlu Əliyev gəldi!...

Əvəz Mahmud Lələdağ
Şair, dramaturq, publisist
SDU-nun müəllimi

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
MEDIANIN İNKİŞAFI AGENTLİYİNİN
MALİYYƏ YARDIMI İLƏ